

Список використаної літератури

1. Е.П. Желібо, Н.М.Заверуха, В.В.Зацарний. Безпека життєдіяльності. – С. 225–232.
2. І.П.Пістун. Безпека життєдіяльності. – С.198–205.

ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Пасішниченко А.Б.
м. Полтава*

Безпека – одна з важливих потреб існування людини. Якщо людина не почувається в безпеці, вона не може дбати про задоволення інших потреб, зокрема, потреб власного розвитку: соціальних і духовних. І навпаки: відчуття безпеки сприяє розвитку інших потреб людини, підвищує рівень соціальної безпеки суспільства.

Безпека – одна з важливих умов існування та стабільного розвитку громадянського суспільства, нації і держави. Від того, як функціонують державні установи, які складаються відносини між людьми в процесі їх спільної діяльності, від рівня суспільного порядку в країні залежить безпека людини та її життєдіяльність. Недооцінювання або ігнорування проблем безпеки людиною чи державою призводять до негативних наслідків. Протягом усього життя люди завжди дбають про власну безпеку, учаться запобігати небезпечним ситуаціям і уникати небезпек. Не дивно, що в кінці ХХ-ХХІ століття у всьому світі значно підвищився інтерес до проблем безпеки. Досліджуються її різні аспекти, розробляються нові концепції, відбуваються наукові дискусії, виробляються нові підходи, шукаються оптимальні шляхи. При цьому в полі уваги опиняються не тільки загрози, які безпосередньо ведуть до загибелі людини як виду, а й ті, які порушують, послаблюють або створюють передумови до деградації всієї системи забезпечення безпеки людини.

Вся історія життя людини на Землі – це історія його боротьби за свою безпеку. Яка ж роль науково-технічного прогресу (НТП) в цій боротьбі, і яка ступінь захищеності людини від небезпек на сучасному етапі? Відповіді на ці запитання вчені намагаються отримати, розглядаючи умови забезпечення безпеки людини до індустріального суспільства.

У доісторичний період людські популяції, що займаються полюванням і збиранням, майже не відрізнялися від інших всеїдних ссавців за характером своєї взаємодії з біосферою, частиною якої вони були. Розвиток людської популяції на цьому етапі визначалося екологічними чинниками: кліматичними (температура, відносна вологість тощо), фізичними (властивості ґрунту, фізико-хімічні властивості води, повітря тощо), харчовими, біологічними (внутрішньовидові взаємодії та взаємодії між видами). У цей період рівень небезпеки, тобто рівень ризику, або коефіцієнт смертності популяції визначався виключно зазначеними екологічними чинниками [1].

Підвищення безпеки, тобто зменшення ризику за рахунок вдосконалення засобів захисту від небезпек природного характеру, стає одним з провідних мотивів діяльності людей з перших кроків цивілізації. Ця умова забезпечується розвитком економіки, використанням досягнень науки і техніки і, відповідно, підвищенням матеріального рівня життя і його якості: рівня харчування, сервісу, що включає охорону здоров'я, освіти (підвищення ментального рівня індивіда та суспільства в цілому), санітарно-гігієнічних умов. Таким чином, людство, розвиваючи економіку, створювало соціально-економічну систему безпеки.

На цьому етапі розвитку цивілізації ризик смерті визначався вже не тільки екологічними чинниками, а рівнем розвитку економіки і соціальними відносинами в суспільстві. У цих умовах ризик смерті пов'язаний з недостатньою захищеністю

людини від несприятливих наслідків, обумовлених природним середовищем проживання людини – біосферою.

Загальний коефіцієнт смертності, що характеризує рівень ризику, і, як наслідок, тривалості життя (рівень безпеки) багато в чому є комплексним показником не тільки успіхів медицини, але й важливими індикаторами рівня соціально-економічного розвитку суспільства, що характеризується ВВП. З ростом ВВП коефіцієнт смертності постійно знижується в різних регіонах світу [2].

Розвиток науки і техніки, характеризує і зростання менталітету людського суспільства, підвищуючи соціально-економічну безпеку суспільства, призвело до появи нових видів небезпеки, як для здоров'я населення, так і для навколишнього середовища.

Небезпеки техногенного походження були викликані надходженням в навколишнє середовище відходів промислового виробництва, необхідністю участі людини у професійній діяльності, що володіє різноманітними джерелами небезпеки. Таким чином, розвиток цивілізації призвело до виникнення особливих умов існування людини, сукупність яких можна назвати штучною сферою проживання - ноосферою - сферою розуму.

Безпрецедентна інтенсифікація технологічних процесів і сільськогосподарського виробництва зажадало нового підходу до забезпечення безпеки, розробки технічних систем безпеки (ТСБ), що забезпечують захист людини від техногенних факторів.

В даний час ТСБ так само, як і соціально-економічна система, не дозволяють повністю виключити вплив техногенних факторів. Отже, рівень безпеки в сучасному індустріальному суспільстві визначається величиною загального (колективного) ризику, який обумовлений не тільки рівнем соціально-економічного ризику, а й рівнем техногенного ризику [3].

На початку XXI століття, як і в попередні історичні періоди, проблема забезпечення безпечного існування людини зберігає свою актуальність. Більш того, поряд з традиційними погрозами – війнами, політичною нестабільністю, природними катаклізмами – з'явилися і нові виклики, безпосередньо пов'язані з його життєдіяльністю. У зв'язку із зростанням населення Землі, прогресуючої урбанізацією територій посилюється антропогенний вплив на навколишнє середовище, спостерігається глобальна зміна клімату. Екологічні та техногенні катастрофи, вичерпання природних ресурсів, демографічна ситуація й соціальні конфлікти призвели до нагальної необхідності пошуку нової парадигми безпеки в інтересах виживання як окремих людських спільнот, так і всього людського роду. Процеси глобалізації в ще більшому ступені посилюють взаємозалежність природи і суспільства, людини і суспільства. Науково-технічний прогрес, що мав місце в XX столітті, не тільки сприяв підвищенню продуктивності і поліпшенню умов праці, зростанню добробуту та інтелектуального потенціалу суспільства, а й викликав до життя велику кількість глобальних загроз [5].

Таким чином, проблема безпеки життєдіяльності людини в умовах сучасної України набула особливої гостроти, особливої актуальності. Щодня наше життя наражається на ризики через недотримання елементарних правил безпеки у побуті, щодня ми можемо стати жертвами техногенної чи іншої небезпеки. Можемо сказати, що у XXI столітті з'явився цілий ряд нових загроз міжнародній, регіональній і національній безпеці, на які світове співтовариство і окремі держави не знайшли ще адекватних відповідей. Серед них – політичний тероризм, міжнародна злочинність, поширення на планеті ядерної і звичайної озброєнь, нові надзвичайні ситуації екологічного і техногенного характеру, наростання соціально-економічних проблем. Все це вимагає наукового осмислення, політологічного та соціально-історичного аналізу національної безпеки, а також розвитку теоретичних поглядів, здатних

адекватно відобразити в наукових категоріях уявлення про сучасних політичних процесах, що впливають на безпеку особистості, суспільства і держави [7].

Список використаної літератури

1. Александровский Ю.А. Психогенії в екстремальних умовах. – М.: Медицина, 1991.
2. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки) : навч. посібник / В.В. Бегун, І.М. Науменко. – К.: 2004. – 328 с.
3. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
4. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації / за ред. Є. П. Желібо і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ.", 2002. – 328 с.
5. Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 284 с.
6. Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» / В.О. Кузнецов, В.В. Мухін, О.Ю. Буров та ін. // Інформаційний вісник. Вища освіта. – К.: Вид-во наук.-метод. центру вищої освіти МОНУ, 2001. – № 6. – С. 6–17.
7. Ліпкан В.А. Безпекознавство : навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 208 с.

ЗАХОДИ ЩОДО ЗМЕНШЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ

Пономаренко В. Р.
м. Полтава

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу стану виробничого травматизму в умовах розвитку економічних відносин в Україні як актуальної проблеми сучасності. Здійснено аналіз основних причин та особливостей виробничого травматизму, на основі яких подані раціональні шляхи запобігання даного явища.*

У нестримний час розвитку глобалізаційної економіки та досягнень НТР створення безпечних умов праці неодмінно продовжує залишатися невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку держави та складовою державної політики. Так, згідно з ст. 3 Конституції України і Закону України «Про охорону праці», основним принципом державної політики є пріоритет життя і здоров'я працівників перед будь-якими результатами виробничої діяльності.

Варто зазначити, що глибокий вплив на трудове життя та умови праці загалом має глобалізація. Ми вважаємо, що сьогодні тиск світової конкуренції змушує роботодавця розглядати профілактику травматизму й охорону праці працівників не як інтегральну компоненту управління якістю, а як додаткову перепону на шляху до збуту продукції. Саме тому дослідження проблеми виробничого травматизму в ХХІ ст. набуває вагомості актуальності, особливо на теренах нашої держави, адже вітчизняні підприємства на сьогодні не в змозі одночасно підвищувати рівень випуску продукції та суттєво поліпшити стан умов та безпеки праці.

Проблема виробничого травматизму неодноразово висвітлювалася у працях вітчизняних та закордонних науковців. Зокрема серед них варто зазначити: В.М.Ярошевську, В.С.Венедіктова, М.І.Іншина, Модеста Халімовського, Г.Г.Гогіташвілі, Я.В.Крушельницьку та ін. Проте багато аспектів даної проблеми все ж таки іще потребують чималого дослідження та практичного застосування.